

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מו.

עין משפט
גר מצוה

א) זימא ל... ג) ע"ז כנ...
א) ר"ה יא. ע"ז י. ד) ר"ה
י. א) נמנמנ יע.
א) ודברים כא. ז) ודברים
כא.

תורה אור השלם

1. כפר לעמך ישראל אשר פדית וְאֵל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל וְנִפְרָא יָהִם יָדָם: דברים כא ח
2. וְהָיָה הַדָּעִיר הַקָּרֵבָה אֶל הַחֵלֶל וְלִקְחוּ זָקֵנֵי הַדָּעִיר הַהוּא עֵגְלָה בְּקֶרֶב אֲשֶׁר לֹא עֹבֵד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מְשַׁבְּחָהּ בְּעַל: דברים כא ג
3. זאת חֲזַקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לְאֹמֶר דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִקְחוּ אֵלֶיךָ פֶּרֶה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אִין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עֵלָה עֲלֶיהָ מִיּוֹם בְּמִדְבַר יִשׂוּב עֲרֹתָ אוֹ שְׂבוּר אוֹ חֲרָץ אוֹ יִבְלַת אוֹ עָרֵב אוֹ יִלְפַת לֹא תִקְרִיבוּ אֵלָה לַיְיָ וְאֶשָּׂאָה לֹא תִתֵּן מִדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַיְיָ: ויקרא כב כב
5. וּמִדֵּן בֵּן נֶבֶר לֹא תִקְרִיבוּ אֵת לַחֵם אֱלֹהִים מִקְּלֵי אֵלֶה בֵּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצָו לָקֵב: ויקרא כב כה

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה והכנס וכו' על מה ה' (ג) ד"ה עגלה וכו' וכנ"ל בני שנה:

מוסף רש"י

עודה של שקין. שקין הכהן יקנין קטורין ביתו, פסולה. דכתיב אשר לא עלה עליה, כעגלה בעלמה, ובעגלה. עגלה ערופה אינה נפסקת כעגלה עול, עד שתמשוך. דכתיב בעגלה אשר לא משכה בעול. לישנה אחרת עודה, עין שטורין צ"ק שקין (ע"ז כב.).

והכהנים אומרים. כדכתיב לעיל ונגשו הכהנים בני לוי ולא פירש על (א) מי הם נגשים: ולא היו לריכוס לומר ונכפר להם הדם. כלומר ונכפר דכתיב בקרא לאו אוענו ואמרו קאי שיהא חף זה בכלל אמירה אלף מילתא בזנפי נפשה היא שרוח הקודש בישר את ישראל ע"י

משה רבינו לכשיעשו כן ונכפר להם הדם: **גב' עגלה** צמ שנתה היא ואם עברה שנתה פסולה דכל מקום שנאמר צמורה עגל סתם צן שנה הוא דיליף¹ מועגל וכנ"ל (ט) צן שנה: פרה אדומה אין שיעור לשנותיה: **מוס פוסל צה.** דכתיב צפרה אדומה אין צה מוס (במדבר יט): **צה.** מיעוט: **אלף מעטה.** דכל היכא דכתיב צה מיעוטא הוא ולא גמרינן מיניה צקל וחומר: לא יפו **שאר עבודות פוסלות.** צפרה דהא עול בלצד כתיב צה² אלף דגמר לה צק"ו מעגלה דכתיב (דברים כה) אשר לא עובד צה כל עבודות במשמע ואי צה מיעוטא לא נגמר מיניה: **אלמה אמר רב יהודה הניח.** על פרה עודה של שקין אגודה לא עלה בעלייה לחודה ואפילו שלא צפרה במלכות עול האמורה צה אשר לא עלה בעלייה לחודה ואפילו שלא משכה: **ובעגלה עד שממשך.** שמתלטל המשך מעט דבעגלה כתיב אשר לא משכה³. ולקמן פריך כיון דשאר עבודות צפרה לא כתיבי ומעגלה ילפינן אמאי מיעטל בעלייה לחודה דשאר משאוי שאינו עול ממש. מ"מ שמע מינה דגמר פרה מעגלה צק"ו צשאר עבודות ואע"ג דכתיב צה מיעוטא: **שאני פרה דילפינן עול עול.** וכיון דגזירה שיה מופנה היא הוה ליה כמאן דכתיב צגופה ומיעוטא דצה דריש ליה לדרשא אחרתא דלקמן: **עגלה נמי סיסי עול עול מפרה.** למוס: **למעוטי קדשים ולא פסלה צה עבודה.** מהקדמה אצל פרה לא ממעטא

דאמיה מג"ש: מי ליכא דפסלי צה שנים. והרי פסקת וחטאת דכתיב צהו צני שנתן וכי איצטרך צה למעטיניהו מפסול עבודה להכי איצטרך דאי לא מעטיניהו הוו גמרי בקל וחומר מעגלה: **שנעצרה צן עבודה גרסי:** עבודה גרסי: **עבודה איסור.** כגון צשצת או כלאים צשור וחומר: **עבודה איסור נמי מהאי קרא נפקא.** דכיון דתרי קראי כתיבי על כרחיך חד מינייהו לעבודת איסור: **עול.** גבי פרה תיאל: **שאר עבודות פוסלות צה.** דכתיב⁴ אשר לא עובד צה: **ואם נפשך לומר.** ואם יש לך להשיב על ק"ו זה לא ולמד צג"ש נאמר כאן עול כו': **מאי אם נפשך לומר.** מאי הוה לך למיפך דשנקה תנא לאורחיה ויליף בגזירה שיה: **נאמר כאן כו'.** והאי עול יתיאל הוא דהא בכלל שאר עבודות הוא: **וממקום שצאם.** לאו תנא קמיני לה אלף מיוצמיה קא מפרש ואזיל גמרא דקא מוטיב לרבי יהודה דאמר לעיל שאר משאות פוסל צפרה בעלייה בעלמא והא כיון דשאר משאוי צפרה לא כתיב ומעגלה יליף לה בגזירה שיה וממקום שצאם משם יש לך ללמד נמי דמה עגלה עד שמשוך חף פרה צשאר משאות דילפינן מעגלה עד שמשוך: **ס"ל אשר לא עלה עליה עול מ"מ.** דריש ליה צלא עול מדלל כתיב אשר לא עלה עול עליה וכו' דהדר כתיב עול לדרשא כדדרישא ואזיל: **א"כ כו' שלא צשעת עבודה.** ואפילו הניחו עליה להקט משא מידו ולא למשוך: **אלף צשעת עבודה.** כלומר שעבודה זו ללוקח היא אצל אקרלי בעלמא שהניח שק עליה ולא להוליכו אלף אקרי ואותיב לא פסלה: **משיבם עול.** לפסול בעגלה: **שאני עושה פירות.** עגלה צמ שנתה לא ילדה: **במקום שאין עושה פירות.** נחל איתן קשה: **שלא הניחוהו.** שהרגוהו: איתן

אוהכהנים⁶ אומרים יכפר לעמך ישראל אשר פדית [ה'] ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל לא היו צריכין לומר ונכפר להם הדם יאלא רוח הקודש מבשרתן אימתי שתעשו ככה הדם מתכפר להם: **גב' ויהא מום פוסל בעגלה מקל וחומר** ומה פרה ישאין השנים פוסלות בה מום פוסל בה עגלה השנים פוסלות בה אינו דין שיהא מום פוסל בה שאני התם דאמר קרא אשר אין בה מום בה מום פוסל ואין מום פוסל בעגלה אלא מעתה לא יהו שאר עבודות פוסלות בה אלמה א"ר יהודה אמר רב⁷ הניח עליה עודה של שקין פסולה ובעגלה עד שתמשוך שאני פרה ודילפינן² עול³ עול מעגלה עגלה נמי תיתי עול עול מפרה הא מיעט רחמנא בה בעגלה נמי כתיב בה ההוא מיבעי ליה למעוטי קדשים דלא פסלה בהו עבודה סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מעגלה ומה עגלה שאין מום פוסל בה עבודה פוסלת בה קדשים ששמום פוסלת בהו אינו דין שעבודה פוסלת בהו איכא למיפך מה לעגלה שכן שנים פוסלות בהו איצטרך קרא להנך קדשים דפסלה בהו שנים וקדשים דלא פסלה בהו עבודה מהכא נפקא מהתם נפקא⁴ עורת או שבוור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה לה' אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהו עבודה איצטרך סד"א ה"מ היכא דעבד בהו עבודת היתר אבל עבודת איסור אימא ליתסרו צריכא והא נמי מהכא נפקא⁵ ומיד בן נכר לא תקריבו את

לחם אלהיכם מכל אלה אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהו עבודה איצטרך ס"ד אמינא הני מילי היכא דעבד בהו כשהו חולין אבל עבד בהו כשהו קדשים אימא ליתסרו צריכא גופא אמר רב יהודה אמר רב הניח עליה עודה של שקין פסולה ובעגלה עד שתמשוך מיתיבי עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין אמרת ק"ו ומה עגלה שאין מום פוסל בה שאר עבודות פוסלות בה פרה שמום פוסל בה אינו דין ששאר עבודות פוסלין בה ואם נפשך לומר נאמר כאן עול ונאמר להלן עול מזה להלן שאר עבודות פוסלות בה יאף כאן שאר עבודות פוסלות מאי אם נפשך לומר וכי תימא איכא למיפך מה לעגלה שכן שנים פוסלות בה אי נמי קדשים יוכיחו שמום פוסל בהו ואין עבודה פוסלת בהו נאמר כאן עול ונאמר להלן עול מזה להלן שאר עבודות אף כאן שאר עבודות וממקום שבאתה מזה להלן עד שתמשוך אף כאן עד שתמשוך תנאי היא דאיכא דמייתי לה מעגלה איכא דמייתי לה מגופה דפרה דתניא עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין ת"ל אשר לא עלה עליה עול מכל מקום אם כן מה ת"ל עול עול פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה אין פוסלות אלא בשעת עבודה ואימא אשר לא עלה עליה כלל עול פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרתא לא אשר רבויא הוא ותניא נמי גבי עגלה כי האי גוונא עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין ת"ל אשר לא עובד בה י"מ א"כ מה ת"ל עול עול פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה שאר עבודות אין פוסלות אלא בשעת עבודה ואימא אשר לא עובד בה כלל עול פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרתא לא אשר רבויא הוא א"ר אבהו בעי מיניה מר' יוחנן משיכת עול בכמה א"ל כמלא עול איבעיא להו לארכו או לרחבו אמר להו ההוא מרבנן ור' יעקב שמויה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן משיכת עול לרחבו טפח ולימא טפח הא קמ"ל שיעורא דעול טפח הוי למאי נפקא מינה למקח וממכר א"ר יוחנן בן שאול מפני מה אמרה תורה הביא עגלה בנחל אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות ויערף במקום שאין עושה פירות ויכפר על מי שלא הניחו לעשות פירות מאי פירות אילימא פריה ורביה אלא מעתה אוקן ואסרים ה"נ דלא ערפינן אלא מצות: ומורידין אותה אל נחל איתן איתן כמשמעו קשה: תנו רבנן מנין⁸ לאיתן שהוא קשה שנאמר איתן

ל א ב מיי פ"ט מהל' רוצח הלכה ג סמג עשין סמ: לא ג מיי פ"ט מהל' פרה אדומה הלכה א סמג עשין רלב רלב: לב ד מיי שם הלכה ז: לב ה מיי פ"י מהלכות רוצח הלכה ב: לד ו ז ח מיי פ"ט מהל' פרה אדומה הלכה ז: לה ט מיי פ"ט מהל' איסורי מונח הלכה א: לו י ב מיי פ"ט מהל' פרה אדומה הלכה ז: לו ל מ ג מיי פ"י מהל' רוצח הלכה ג:

לח א ב ג ד מו פי"ד
מהל' אכל הלכה ג
סגן עשין ז:
לח ה מו"ש עס הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וַיֵּרָא אֶת הַקְּהִי וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ וַיִּשִׂים פְּסָלֶע בַּמִּדְבָּר כִּד כֹּא קָרָה: שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ יְיָ וְהִתְנַחֵם מִסְדֵי אֶרֶץ כִּי רִיב לָיָה עִמָּו וְעַם יִשְׂרָאֵל יִתְקַדְּמוּ:
2. הַיְנִי מְבִיא עֲלֵיכֶם גוֹי מִמִּזְרָח בֵּית יִשְׂרָאֵל נֹאֵם יְיָ גוֹי אֵיתָן הוּא גוֹי מְעוֹלָם הוּא גוֹי לֹא יִתְדַע לִשְׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מִה יְדַבֵּר: יִימִיהוּ הַ טו וְהוֹרֵדוּ וְקִבְּי הָעִיר:
3. הַיְנִי מְבִיא עֲלֵיכֶם גוֹי מִמִּזְרָח בֵּית יִשְׂרָאֵל נֹאֵם יְיָ גוֹי אֵיתָן הוּא גוֹי מְעוֹלָם הוּא גוֹי לֹא יִתְדַע לִשְׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מִה יְדַבֵּר: יִימִיהוּ הַ טו וְהוֹרֵדוּ וְקִבְּי הָעִיר:
4. הַיְנִי מְבִיא עֲלֵיכֶם גוֹי מִמִּזְרָח בֵּית יִשְׂרָאֵל נֹאֵם יְיָ גוֹי אֵיתָן הוּא גוֹי מְעוֹלָם הוּא גוֹי לֹא יִתְדַע לִשְׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מִה יְדַבֵּר: יִימִיהוּ הַ טו וְהוֹרֵדוּ וְקִבְּי הָעִיר:
5. וְכָל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַקְּהִלָּה יִדְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעִגְלָה הָעֲרֹפָה בְּחֵל: וְעַו וְאָמְרוּ יִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
6. וְכָל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַקְּהִלָּה יִדְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעִגְלָה הָעֲרֹפָה בְּחֵל: וְעַו וְאָמְרוּ יִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
7. וְכָל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַקְּהִלָּה יִדְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעִגְלָה הָעֲרֹפָה בְּחֵל: וְעַו וְאָמְרוּ יִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
8. כִּי לֵוִיתָן חָם לְרֹאשֶׁךָ לְגִבְרַתְךָ: מִשְׁלֵי א ט וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
9. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
10. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
11. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
12. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
13. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:
14. וְיִצְרָאֵל לֹא שָׁכַב אֶת הָאִשׁ וְעָרַפּוּ שֵׁם אֶת הָעִגְלָה בְּחֵל:

איתן מושבך ושים פסלע קנה. אלמלא איתן הוא סלע: מוסדי ארץ. הם הרים וכל הר של אבנים הוא: שהוא יסן. ולא שהובל קרקעיתו מחדש מקרקע אחרית: גוי מעולם הוא. היינו יסן: מהטאט עוף. דכתיב זה ממול ערפו (ויקרא ה): כולי ענמא לא פליגי. דהא כתיב ולא ירע משמע להבא מדלל כתיב ואשר לא ירע להבא משמע לשעבר: (ט) מי כפי ולא יעבד. אי הוה כתיב אל נחל איתן ולא יעבד זו הוה משמע להבא אצל השמא דכתיב (ט) לא יעבד משמע לשעבר דאשר לאו לשון זואה הוא: אשר לשעבר משמע. אע"ג דלא יעבד להבא משמע הני מילי בלאו אשר אצל השמא דכתיב אשר על כרחין מוכח עלה דלשעבר הוא: רבויא הוא. לא צא אלל לרבות כל עבודות דלקמן דלא מדרשיה בכלל ופרט: כופין ללויה. כופין את מי שאינו רואה ללוות את חבירו לדרכ שילוהו: ויקרא שמה לו. ספיה דקרא היא שמה עד היום הזה ומיניה יליף דלא נמצבלה ולא חרזה דלאמרינן⁹ כל מקום שנאמר עד היום הזה לעולם ולעולמי עולמים

הוא: שלא דבר בפיו. דלא כתיב אלל ויראל באצבעו או בעקמיותו שפמים דלקמן: ולרעו. דלאמרינן שאין מלאך המות שולט בהם: שילוהו פרעה. דכתיב וילו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו: אינו ניווק. אותו היואל לדרכ: עד עיוורה של עיר. שהוא יואל ממנה והוא צבית החילון שבתוך שבעים אמה וזירים לצבי העיר: צי לניסא דכנל. מקום הוא ובו דקלים הרבה כמו ציני הר הצחול (סוכה דף כט:). לא נתיישב והיינו לא ישב אדם עם לא גזר אדם הראשון יישוב עם והיינו דלאמרי אינשי איתנהו משני אדם הראשון שגזר עליו אדם הראשון יישוב דקלים ולא יישוב אחר: שהקראם עלינו אס המקום. שכהיו המים הרעים הימה פרנסמיו להביא מים ולמכור: מקטני אמנה. שהיו דואגים שפסקה פרנסתם בשביל שנתרפאו המים: ודלמא. קטנים ממש הוו ועל עם מקומם נקראו נערים שהיו מן נעורין: דכא מפרש מקומן. יריחו ליהוו

1 איתן מושבך ושים בסלע קנה ואומר
2 שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ אחרים אומרים מנין לאיתן שהוא יסן שנאמר גוי איתן הוא גוי מעולם הוא: ועורפין אותה בקופיץ מאחוריה: מ"ט גמר עריפה עריפה מחטאת העוף: ומקומה אסור מלזרוע ומליעבד: ת"ר⁴ אשר לא יעבד בו ולא ירע לשעבר דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר להבא⁶ רבא אמר להבא דכ"ע לא פליגי דכתיב ולא ירע כי פליגי לשעבר רבי יאשיה סבר מי כתיב ולא (ה) יעובד ורבי יונתן מי כתיב אשר לא יעבד ורבי יאשיה אשר לשעבר משמע ור' יונתן אשר ולנקב שם אבנים: ת"ר אשר לא יעבד בו ולא ירע אין לי אלא זריעה שאר עבודות מנין תלמוד לומר אשר לא יעבד בו מכל מקום אם כן מה ת"ל ולא ירע לומר לך מה זריעה מיוחדת

כל שהיא בגופה של קרקע אף של קרקע ואימא אשר לא יעבד בו כלל ולא ירע פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זריעה אין מידי אחרינא לא אשר רבויא הוא: זקני העיר רוחצין ידיהן בו: ת"ר⁵ וכל זקני העיר והיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל שאין ת"ל הערופה ומה ת"ל הערופה על מקום עריפתה של עגלה ואמרו ידיו לא שפכו את הדם הזה ועיניו לא ראו וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכי דמים אלא לא בא לירדנו ופטרנוהו בלא מוונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה תניא היה ר"מ אומר כופין ללויה ששכר הלוייה אין לה שיעור שנאמר⁶ ויראו השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד וכתיב ויראם את מבוא העיר ומה חסד עשו עמו שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלחו וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לזו היא שמה עד היום הזה תניא היא לזו שצובעין בה תבלת היא לזו שבא סנחריב ולא בבלבלה נבוכדנצר ולא החריבה ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן ויוציאין חוץ לחומה והן מתים והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לוייה ברגליו על אחת כמה וכמה במה הראה להם חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם תניא כוותיה דר' יוחנן בשביל שכנעני זה הראה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות⁷ אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לוייה יעסוק בתורה שנאמר⁸ כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרונותיך ואמר ר' יהושע בן לוי בשביל ארבעה פסיעות שלוחה פרעה לאברהם שנאמר⁹ ויצו עליו פרעה אנשים וגו' גשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר¹⁰ ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע מאות בעיר אינו ניווק רבינא אלויה לרבא בר יצחק ד' אמות בעיר מטא לידיה היויקא ואיתציל ת"ר דהרב לתלמיד עד עיבורה של עיר חבר לחבר עד תחום שבת תלמיד לרב אין לו שיעור וכמה א"ר ששת יעד פרסה ולא אמרן אלא רבו שאינו מובהק אבל רבו מובהק שלשה פרסאות¹⁰ רב כהנא אלויה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי ציניתא דבבל כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמרתו הני ציניתא דבבל משני אדם הראשון איתנהו א"ל אדכרתן מלתא דאמר רבי יוסי בר' חנינא מאי דכתיב¹¹ בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר שלא עבר היכן ישב¹² (ומאחר שלא ישב היכן עבר) אלא ארץ שגזר עליה אדם הראשון ליישוב נתישבה ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לא נתישבה¹³ רב מרדכי אלויה לרב אשי מהגרונאי ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר ר"ב כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליווהו אנשי יריחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר¹² ויעל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח ארצו אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום מאי ונערים קטנים אמר ר' אלעזר¹⁴ שמנוערים מן המצות קטנים שהיו מקטני אמנה תנא נערים היו ובזבוזו עצמן כקטנים מתקיף לה רב יוסף¹⁵ ודלמא על שם מקומן מי לא כתיב¹³ וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה וקשיא לן נערה וקטנה ואמר ר' פדת קטנה דמן נעורין התם לא מפרש מקומה הכא מפורש מקומן¹⁴ ויפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה' מה ראה אמר רב ראה ממש כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר¹⁵ כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני ושמואל אמר ראה שכולן נתעברה בהן אמן ביום הכיפורים ורבי יצחק נפחא אמר בלורית ראה להן כאמוריים ורבי יוחנן אמר ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה ודלמא בורעיהו ניהוה הוה אמר רבי אלעזר לא כם ולא בורעם עד סוף כל הדורות: ותצאנה שתיים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים

(ה) וי"ל אמר רבא כ"א בילקוטין, (ו) עירובין דה, (ז) ברכות לא, (ח) ג"ל ל"ג, (ט) ברכות לא, ע"ש, (י) [מגינה ד,] (יא) מולין ה, מ"ב ה, (יג) מגינה ה: מ"ק ז: דברים ז, (ט) ע"י במהרש"א, (י) ויזמנה ע"ש וע"ג.

הגהות הב"ה
(א) גמ' ר' יאשיה סבר מי כתיב ולא יעבד אשר לא יעבד כתיב ור' יונתן סבר מי כתיב אשר לא יעבד אשר לא יעבד כתיב ור' יאשיה אשר לשעבר: (ב) רש"י ד"ה מי כתיב ור' השמא דכתיב אשר לא יעבד:

מוסף רש"י
אלויה. לזיוה דכך (ברכות לא), בי ציניתא. דקלים (שם), ודאי דאמריהו. לשון שללה הוא, אמת הוא ששנעמי אומרים דבר זה של ממה (ברכות יב), אדכרתן מילתא כו'. וזה שאומרים מימנו אדם הראשון הם, שהוא גזר על אותו מקום לשוב דקלים (ברכות שם), רב מרדכי אלויה לרב אשי. לרב מרדכי תלמידו של רב אשי היה (גיטין ט), שהקרחת עלינו את המקום. שער עבשו היינו שמתקין להביא מים ממקום מרחוק ומתפריסין כן ומשתמקין אבדו פלספן (מ"ב ב בג), מי לא כתיב. שאלה נקרא על שם מקומו ואפילו יחיד ואע"פ שאין מדבר בכל אש המוקם, כגון פלסטיס נבטיס אלל בלש אחר, דכתיב נערה קטנה (חולין ה). וקשיא לן נערה וקטנה. קרי לה נערה נערה לא נערה ממש אלל על שם מקומו שנתנו חכמים עיניהם. להם שער, או מיתה או עוני. לו מת או נופל בעינות (דברים ז).